

Nefndasvið Alþingis
b.t. allsherjar- og menntamálanefndar
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 5. júní 2019

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um smásölu áfengis (110. mál)

Vísað er til frumvarps til laga um breytingu á lögum um verslun með áfengi og tóbak, lögum um aukatekjur ríkissjóðs, áfengislögum, lögum um gjald af áfengi og tóbaki, lögum um landlækni og lýðheilsu og lögum um fjölmöld, með síðari breytingum, á þingskjali 110.

I. Innangur

Frumvarpið er samhljóða frumvarpi sem lagt var fram á 148. löggjafarþingi en aldrei sent til umsagnar. Þingmálið er í greinargerð sagt sambærilegt frumvörpum um smásölu áfengis sem lögð voru fram á 144., 145. og 146. löggjafarþingi. Félag atvinnurekenda skilaði inn umsögnum við öll þessi frumvörp og má segja að rauði þráðurinn í þeim umsögnum hafi verið að vanda yrði til verka þegar frjálsræði væri aukið í smásölu áfengis. Nauðsynlegt væri að því skrefi fylgdi að bann við áfengisauglýsingum yrði afnumið og innheimtu áfengisgjalds breytt, auk þess sem FA gerði athugasemd við þá mismunun á milli sterks áfengis og lettari tegunda sem var að finna í fyrri tveimur frumvörpunum.

Í þriðja frumvarpinu, því sem lagt var fram á 146. löggjafarþingi, hafði verið tekið tillit til þessara meginathugasemda FA, sem félagið taldi mjög til bóta. Ekki var gert ráð fyrir að sterkt áfengi yrði meðhöndlað með öðrum hætti en aðrar vörur. Áfengisauglýsingar voru leyfðar með skýrum takmörkunum. Þá kom fram í greinargerð frumvarpsins skilningur flutningsmanna þess á að óbreytt innheimta áfengisgjalds gæti „haft mjög neikvæð áhrif á sjóðstreymi og rekstrarhæfi áfengisframleiðenda og -innflytjenda.“ Í frumvarpið vantaði þó útfærslu á breytri innheimtu áfengisgjalds og afhenti FA allsherjar- og menntamálanefnd vel útfærðar tillögur skatta- og lögfræðisviðs Deloitte að slíkum breytingum á fundi hinn 23. mars 2017.

Meirihluti allsherjar- og menntamálanefndar skilaði 25. maí 2017 nefndarálti og breytingartillögum við frumvarpið. Óhætt er að segja að sú afgreiðsla hafi valdið FA vonbrigðum, enda hafði frumvarpinu þar verið umsnúið þannig að markmið þess og andi var gjörbreytt. FA sendi nefndinni viðbótarumsögn við nefndaráltið og breytingartillögurnar 26. maí 2017 og mælti ekki með samþykkt þess eins og það leit út með breytingartillögum nefndarinnar.

Í greinargerð með því frumvarpi, sem hér er til umfjöllunar, kemur fram að það sé byggt á vinnu og breytingartillögum meirihluta nefndarinnar við frumvarpið sem lagt var fram á 146. löggjafarþingi. Það þarf því ekki að koma á óvart að Félag atvinnurekenda gerir alvarlegar athugasemdir við frumvarpið eins og það liggar fyrir.

II. Innheimta áfengisgjalds

Félagið lýsir miklum vonbrigðum með að flutningsmenn frumvarpsins hafi ekkert mark tekið á athugasemdum þess og ábendingum varðandi innheimtu áfengisgjalds. Engin umfjöllun um áfengisgjaldið er í greinargerð frumvarpsins og engar breytingar lagðar til á innheimtu þess. Núverandi lagaákvæði um innheimtu áfengisgjalds eru arfur einkaréttarfyrirkomulags í áfengisverzlun og blasir við að breyta þurfi þeim ef breyta á sölfyrirkomulaginu. Í minnisblaði skatta- og lögfræðisviðs Deloitte sem vísað var til hér

að framan er lagt til að lagaákvæðum um innheimtu áfengisgjalds og meðferð tapaðra krafna verði breytt til samræmis við það sem gildir um virðisaukaskatt. Að mati Deloitte væri slík breyting hagkvæm og skynsamleg, jafnt fyrir fyrtækum sem í hlut eiga og ríkissjóð. Um nánari rökstuðning vísast til minnisblaðs Deloitte í fylgiskjali.

Til upprifjunar skal þess getið að áfengisgjöld hér á landi eru þau hæstu í nokkru vestrænu ríki. Innflytjendur áfengis þurfa að greiða áfengisgjald við tollafreiðslu vörunnar, en innlendir framleiðendur við afhendingu vöru til smásöluaðila. Allir sem hafa lágmarksþekkingu á rekstri og fjármögnun fyrirtækja átta sig á að það hefur gífurlega neikvæð áhrif á sjóðstreymi og rekstrarhæfi að þurfa að greiða upp undir 80% af verði vöru í skatt áður en hún er sett í sölu, en þurfa svo að bíða í upp undir two mánuði eftir því að tekjurnar af sölunni skili sér, eins og mun gerast ef sömu lögmál gilda um smásolu áfengis og aðra verzlun, að óbreyttum ákvæðum um innheimtu áfengisgjalds. Smærri innflytjendur og framleiðendur yrðu settir í sérstaklega erfiða stöðu. Þá myndi breytingin auka rekstrarhættu heildsala, fari svo að smásoluverzlanir fari í þrot.

FA vill jafnframt rifja upp ábendingar sínar úr fyrri umsögnum; að þessi staða getur haft neikvæðar afleiðingar fyrir samkeppni, bæði á smásolumarkaði og í heildsölu. Til að verja sig fyrir rekstrarhættu er líklegt að birgjar muni krefja minni smásoluverzlanir um staðgreiðslu. Það hækkar svo aftur inngangsþróskuldinn á smásolumarkaði og getur styrkt til muna samkeppnisstöðu stærstu leikenda í smávöruverzlun á Íslandi. Er hún nú þegar mjög sterkt í alþjóðlegu tilliti. Ennfremur liggar í augum uppi að stærri framleiðendur og heildsalar eru betur í stakk búnir en þeir minni að taka á sig þann fjármagnskostnað, versnandi sjóðstreymi og rekstrarhættu sem myndi fylgja breytingunni.

FA hvetur þingnefndina eindregið til að endurskoða þennan þátt málsins og ítrekar að félagið telur algjörlega óforsvaranlegt að samþykkja frumvarpið án þess að við það bætist ákvæði um breytta innheimtu áfengisgjalds. Með því væri að þarflausu verið að skaða rekstur fyrirtækja, sem veita fjölda manns atvinnu.

III. Afnám auglýsingabanni

FA tekur undir þau sjónarmið sem sett eru fram í greinargerð frumvarpsins um nauðsyn þess að afnema bann við áfengisauglýsingum um leið og smásalan er gefin frjáls. Félagið hefur áður bent á að yrði fyrirkomulagi smásolu breytt án þess að auglýsingabannið yrði afnumið um leið, hefði það ýmis neikvæð áhrif á viðskiptaumhverfið á markaði fyrir áfenga drykki.

Í fyrsta lagi myndu fáir stórir aðilar á matvörumarkaðnum ráða miklu um hvaða vörur seldust. Vegna auglýsingabannsins nytu framleiðendur og innflytjendur ekki lengur þess jafnraðis sem ÁTVR hefur verið skyldað til að viðhafa gagnvart birgjum, og ættu auk þess enga möguleika á að kynna vörur sínar sjálfstætt fyrir neytendum. Þetta kæmi sérstaklega hart niður á smærri framleiðendum, sem reyna að koma nýrrri vöru á markað.

Í öðru lagi má ætla að verzlanakeðjur fari í beinan innflutning á áfengi, verði smásalan gefin frjáls. Eigin innflutningur stóru verzlanakeðjanna yrði þá áberandi í sérverzlunum sem þær myndu reka í tengslum við eigin stórmarkaði (miðað við ákvæði frumvarpsins um sérverzlanir, sem nánar verður vikið að hér að neðan). Þetta er staða sem er kunnugleg fyrir heildsala í matvöru og annarri dagvöru og út af fyrir sig ekkert út á hana að setja ef þeir hafa jafnframt möguleika á að vekja athygli á eigin vörumerkjum með auglýsingum. Yrði auglýsingabanninu hins vegar viðhaldið ættu áfengisheildsalar engan slíkan kost og myndi þá enn halla á heildsölustigið gagnvart smásölustiginu.

Í þriðja lagi þýðir sala áfengis í almennum verzlunum að það kemur oftar og víðar fyrir sjónir almennings en nú. Í útstillingum og kynningum í verzlunum felst bein og óbein auglýsing, sem enn og aftur verður á forræði smásöluverzlna, nái frumvarpið fram að ganga. Ekkert er óeðlilegt við það ef framleiðendum og innflytjendum áfengis er jafnframt frjálst að auglýsa vöru sína.

IV. Takmarkanir á auglýsingum

FA hefur jafnframt bent á það, sem fjallað er ágætlega um í greinargerð frumvarpsins, að meint auglýsingabann á áfengi heldur aðeins að hluta til. Auglýsingar fyrir erlendar áfengistegundir eru í erlendum tímaritum og blöðum, á vefsíðum og í sjónvarpi. Möguleikar innlendra framleiðenda á að kynna vöru sína eru á sama tíma mjög takmarkaðir. Það raskar jafnræði og samkeppni.

Í ljósi þess að í greinargerð frumvarpsins er lýst skilningi á þessum sjónarmiðum skýtur verulega skökku við að flutningsmenn leggi til þær takmarkanir á áfengisauglýsingum í ljósvakamiðum, sem er að finna í 16. grein frumvarpsins og eru veruleg afturför frá síðasta frumvarpi um smásölu áfengis. Banna á áfengisauglýsingar í ljósvakamiðum frá klukkan sjö að morgni til kl. 21 að kvöldi. Á sama tíma og fram fara útsendingar frá t.d. erlendum íþróttaviðburðum, þar sem erlendar áfengistegundir eru auglýstar stanzlaust, yrði innlendum framleiðendum þannig bannað að vekja athygli á sínum vörumerkjum. Með banni við auglýsingum á léttöli, sem flutningsmenn leggja til, yrði innlendum framleiðendum meira að segja gert enn erfiðara fyrir en í dag að koma vörumerkjum sínum á framfæri. Þá vakna spurningar um hvort orðalagið „auglýsa léttöl og aðra vöru með sama heiti og sambærileg áfeng vara“ þýði að bannað verði að auglýsa t.d. sælgæti með sama vörumerki og notað er á áfengum drykkjum. Þetta eru að mati Félags atvinnurekenda alltof þróngar takmarkanir sem byggja á sams konar hræsni og tvískinnungi og núverandi auglýsingabann.

Í greinargerð frumvarpsins segir að þær breytingar sem lagðar séu til á lagaumhverfi viðskiptaboða með áfengi séu í samræmi við ábendingar sem borizt hafi um eldra frumvarp og lúti að samræmingu við lágmarksreglur um innihald og framsetningu áfengisauglýsinga sem fram komi í hljóð- og myndmiðlunartilskipun Evrópusambandsins. Í þeirri tilskipun er hins vegar ekki að finna neinar takmarkanir eins og þær, sem felast í a-, b- og c-liðum 3. mgr. 16. greinar frumvarpsins.

FA telur ekki að áfengisauglýsingar eigi að vera án takmarkana. Félagið hefur þvert á móti lagt til að áfengisauglýsingar verði leyfðar með skýrum takmörkunum og um leið myndu auglýsendur áfengis undirgangast ýtarlegar siðareglur um ábyrga markaðssetningu, með siðanefnd á vegum Félags atvinnurekenda sem hefði skýrar valdheimildir til að taka á brotum á reglunum. Drög FA að slíkum siðareglum voru kynnt allsherjar- og menntamálanefnd með bréfi 12. nóvember 2014.

V. Sérverzlanir

Í þessu frumvarpi er gerð sú breyting frá fyrri frumvörpum að ekki er gert ráð fyrir að frjáls sala áfengis verði heimiluð, heldur skuli meginreglan vera sú að einungis sé heimilt að selja áfengi í sérverzlunum með mat- og drykkjarvöru, þó með heimildum um undanþágur.

FA á í vandræðum með að skilja hugsunina sem liggur að baki ákvæðunum um sérverzlanir, enda er sú breyting ekki rökstudd í greinargerð frumvarpsins. Sé hugmyndin sú að takmarka aðgengi að áfengi er þetta varla leiðin til þess, enda verður

matvöruverzlanakeðjum og stórmörkuðum í lófa lagið að fara framhjá ákvæðum laganna með því að setja upp „sérverzlanir“ inni í stórmörkuðum (búð í búð). Minni verzlanir, til dæmis hverfisverzlanir, munu þó síður eiga þann kost, sem eykur enn á neikvæð samkeppnisleg áhrif frumvarpsins. Vísað er í tiltekinn ÍSAT-flokk, *smásala á matvöru, drykkjarvöru og tóbaki í sérverzlunum*. Svo virðist því sem verzlanir sem selja matvöru eingöngu, til dæmis fisk- og kjötbúðir, megi selja áfengi samkvæmt ákvæðum frumvarpsins. Selji viðkomandi verzlun hins vegar líka t.d. hreinlætisvörur má hún ekki selja áfengi. FA er með öllu hulið hvaða skynsamlegu markmiðum þetta fyrirkomulag á að þjóna.

Samkvæmt frumvarpinu er það ekki ófrávíkjanlegt skilyrði að áfengi verði selt í sérverzlunum, en flutningsmenn leggja til að sveitarstjórnir geti gefið verulegar undanþágur frá því ákvæði. FA telur mjög umdeilanlegt að þetta ákvæði standist jafnræðisreglu. Það hlýtur alltaf að verða afar matskennd ákvörðun sveitarstjórnar hvort grundvöllur sé fyrir rekstri sérverzlunar með áfengi í sveitarfélagi eða hvort leyfa eigi að áfengi sé selt í almennum dagvöruverzlunum.

VI. Samkeppni einkaaðila og ÁTVR

FA lýsir furðu á þeirri tillögu flutningsmanna frumvarpsins að starfrækja Áfengis- og tóbaksverzlin ríkisins áfram, í beinni samkeppni við einkareknar sérverzlanir. Vandséð er, þegar einkareknar verzlanir með áfengi hafa verið leyfðar, eins og frumvarpið gerir ráð fyrir, að áframhaldandi rekstur ÁTVR hafi nokkuð með lýðheilsu eða aðgang að áfengi að gera, eins og stundum er halddið fram til að réttæta tilvist stofnunarinnar. Engan rökstuðning er að finna í greinargerð frumvarpsins fyrir þeirri furðulegu tillögu að heimila einkaaðilum að selja áfengi en halda samt áfram rekstri ríkisstofnunar í sama tilgangi. Engin tilraun er heldur gerð í greinargerðinni til að meta áhrif þessa á rekstur ÁTVR eða á samkeppni á markaði.

VII. Lokaorð

Félag atvinnurekenda mælir ekki með því að frumvarpið verði að lögum. Að mati félagsins er það einkennilegur bastarður, þar sem reynt er að sameina viðskiptafrelsi og höft í heldur ólystugum kokktein. FA telur að breytt smásölufyrirkomulag, afnám auglýsingabanns og breytingar á innheimtu áfengisgjalds verði að haldast í hendur. Félagið ítrekar því fyrri afstöðu sína; að breytingar í frjálsræðisátt á áfengismarkaði nái jafnt til fyrirkomulags smásölu og markaðssetningar á áfengi og að ekki séu reistar nýjar samkeppnishömlur með þeim breytingum sem gerðar eru.

FA áskilur sér rétt til að koma frekari athugasemdum á framfæri á síðari stigum málsins. Þá er félagið reiðubúið að funda með þingnefndinni.

Virðingarfyllst,

Ólafur Stephensen
framkvæmdastjóri FA

Fylgiskjal: Minnisblað Deloitte um áfengisgjald, dags. 22. Marz 2017

Minnisblað

Dagsetning: 22. mars 2017

Móttakandi: Félag atvinnurekenda

Sendandi: Deloitte, skatta- og lögfræðisvið

Efni: Áfengisgjald

1. Inngangur

Félag atvinnurekenda (hér eftir „**félagið**“ eða „**FA**“) sendi Deloitte ehf. fyrirspurn vegna breytinga á lögum nr. 96/1995 um gjald af áfengi og tóbaki (hér eftir „**lög um áfengisgjald**“). Fyrirspurnin varðar gjalfrest og uppgjörstímabil áfengisgjalds og möguleika á samræmingu þess við uppgjör á virðisaukaskatti. Jafnframt snýr fyrirspurnin að meðferð tapaðra krafna vegna áfengisgjalds og mögulegi samræmingu þess við reglur um virðisaukaskatt og tekjuskatt.

2. Samantekt

- Samkvæmt nágildandi lögum er uppgjörstímabil áfengisgjalds einn mánuður og gjalddagi þess er annar virkur dagur eftir lok uppgjörstímabils.
- Hvorki í lögum né í reglugerð um áfengisgjald er að finna ákvæði sem fjallar um meðferð á töpuðum kröfum.
- Almennt uppgjörstímabil virðisaukaskatts er tveir mánuðir. Gjalddagi virðisaukaskatts er fimmti dagur annars mánaðar eftir lok uppgjörstímabils. Við innflutning er gjalddagi virðisaukaskatts af innfluttri vöru á sama tíma og önnur aðflutningsgjöld en gjalddaginn er þá 15. dagur næsta mánaðar eftir lok uppgjörstímabils.

- Ætla má að það væri hagræði fólgíð í því, bæði fyrir gjaldskylda aðila og innheimtuaðila, að uppgjörstímabil og gjalddagi áfengisgjalds væri í samræmi við uppgjörstímabil og gjalddaga virðisaukaskatts, enda sé gjaldskyldur aðili virðisaukaskattskyldur og hafi með höndum sölu á áfengi í atvinnurekstrartilgangi. Því mætti leggja til breytingu á 3. mgr. 5. gr. laga um áfengisgjald um að uppgjörstímabil áfengisgjalds verði tveir mánuðir og gjalddagi áfengisgjalds verði fimmti dagur annars mánaðar eftir lok uppgjörstímabils hjá innlendum framleiðendum áfengis til samræmis við gjalddaga virðisaukaskatts og að gjalddagi áfengisgjalds af innfluttri vörum verði fimmtándi dagur næsta mánaðar eftir lok uppgjörstímabils fyrir innflytjendur áfengis til samræmis við önnur aðflutningsgjöld.
- Aðila sem er skylt að innheimta og skila virðisaukaskatti er heimilt að færa tapaðar viðskiptakröfur til frádráttar frá skattskyldri veltu og til lækkunar á útskatti ef krafa telst sannanlega töpuð og hin tapaða fjárhæð hefur áður verið talin til skattskyldrar veltu. Hið sama á við um tekjuskatt, þ.e. að lögaðilum er heimilt að færa sannanlega tapaðar viðskiptakröfur til frádráttar frá skattskyldum tekjum.
- Til þess að mæta aukinni rekstraráhættu, sem fylgir fyrirhuguðum breytingum á lögum um áfengissölu fyrir innlytjendur og innlenda framleiðendur áfengis, mætti leggja til að ef viðskiptakrafa sem til er komin vegna sölu á áfengi telst sannanlega töpuð, þá hafi gjaldskyldur aðili áfengisgjalds heimild til þess að draga áfengisgjald, sem greitt hefur verið vegna þess áfengis sem selt var, frá áfengisgjaldi á því tímabili sem krafan telst sannanlega töpuð. Annar möguleiki væri sá að leggja það til að bætt yrði við nýjum tölulið 10 í 1. mgr. 6. gr. laga um áfengisgjald þannig að áfengisgjald yrði fellt niður eða endurgreitt í því tilviki að viðskiptakrafa vegna sölu á áfengi hefur sannanlega tapast. Í báðum tilvikum væri það forsenda að slík krafa væri frádráttarbær í skattskilum gjaldskylds aðila á grundvelli 3. tölul. 31. gr. laga nr. 90/2003, enda breytingunni eingöngu ætlað að taka til þeirra sem flytja inn eða framleiða áfengi til sölu í atvinnurkekstrartilgangi.

3. Almennt

Samkvæmt 1. mgr. 2 gr. laga um áfengisgjald, sbr. 1. mgr. 2. gr. reglugerðar nr. 505/1998 um áfengisgjald (hér eftir „**reglugerð um áfengisgjald**“), þá er öllum þeim sem flytja inn eða framleiða áfengi hér á landi til sölu eða vinnslu skylt að greiða í ríkissjóð áfengisgjald af áfengi. Samkvæmt 1. mgr. 3. gr. laganna, sbr. 1. mgr. 3. gr. reglugerðarinnar, þá reiknast áfengisgjaldið á hvern sentilítra af vínanda í hverjum lítra áfengs drykkjar sem miðast við flokkun drykkjarins í tollskrá. Samkvæmt 1. mgr. 5. gr. laganna, sbr. 1. mgr. 4. gr. reglugerðarinnar, greiða innflytjendur áfengisgjaldið við tollafreiðslu og samkvæmt 2. mgr. 5. gr.

laganna, sbr. 2. mgr. 4. gr. reglugerðarinnar, reiknast áfengisgjald af áfengi sem framleitt er innan lands við sölu eða afhendingu vörunnar og skiptir þá ekki málí hvenær eða með hvaða hætti greiðslan fer fram. Samkvæmt 3. mgr. 5. gr. laganna þá hefur ráðherra heimild til að setja í reglugerð ákvæði sem veitir greiðslufrest í allt að einn mánuð þannig að uppgjörstímabil verði þá einn mánuður, frá 1. hvers mánaðar til loka hans og er gjalddagi þá annar virkur dagur eftir lok uppgjörstímabils, sbr. 2. mgr. 5. gr. reglugerðarinnar.

Hvorki í lögum um áfengisgjald né í reglugerð um áfengisgjald er að finna ákvæði sem fjallar um meðferð á töpuðum viðskiptakröfum í tengslum við sölu á áfengi.

Fyrir Alþingi liggar nú frumvarp þar sem lagðar eru til breytingar á lagaumhverfi áfengissölu. Með frumvarpinu eru lagðar til breytingar á lögum nr. 86/2011, um verslun með áfengi og tóbak, lögum nr. 88/1991, um aukatekjur ríkissjóðs, áfengislögum nr. 75/1998 og lögum nr. 96/1995, um gjald af áfengi og tóbaki (hér eftir „**frumvarpið**“). Með frumvarpinu eru ekki lagðar til breytingar á gjaldfresti og uppgjörstímabilum áfengisgjalds. Þá er í frumvapinu ekki að finna ákvæði um það hvernig fara ber með tapaðar viðskiptakröfur vegna sölu á áfengi.

FA hefur því leitað til Deloitte og óskað eftir því að Deloitte taki saman minnisblað þetta um möguleika þess að samræma framangreind atriði við gjaldfrest og uppgjörstímabil virðisaukaskatts ásamt því að samræma meðferð á töpuðum kröfum vegna áfengisgjalds við meðferð tapaðra krafna vegna virðisaukaskatts.

4. Virðisaukaskattur

4.1. Greiðslufrestur og uppgjörstímabil

Almennt uppgjörstímabil virðisaukaskatts er tveir mánuðir, janúar og febrúar, mars og apríl, maí og júní o.s.frv. skv. 1. mgr. 24. gr. laga nr. 50/1988 um virðisaukaskatt (hér eftir „**vskl.**“), sbr. 1. gr. reglugerðar nr. 667/1995 um framtal og skil á virðisaukaskatti. Samkvæmt 2. mgr. 24. gr. laganna, sbr. 1. mgr. 8 gr. reglugerðarinnar, er gjalddagi virðisaukaskatts fimmti dagur annars mánaðar eftir lok uppgjörstímabils.

Virðisaukaskattur af innfluttri vöru skal innheimtur af tollverði skattskyldrar vöru skv. 1. mgr. 34. gr. vskl. Samkvæmt 1. tölul. 1. mgr. 1. gr. tollalaga nr. 88/2005 (hér eftir „**tollalög**“) þá eru aðflutningsgjöld skilgreind sem „tollur og aðrir skattar og gjöld sem greiða ber við tollmeðferð vöru við inn- og útflutning“. Gjalddagi aðflutningsgjalda á vörur er þegar leyfi hefur verið veitt til afhendingar vörunnar til notkunar innan lands sbr. 1. mgr. 120. gr. tollalaga. Greiðslufrestur á aðflutningsgjöldum er veittur til aðila sem skráðir eru á virðisaukaskattskrá, skv. 1. mgr. 121. gr. tollalaga. Hvert uppgjörstímabil er þá skv. 1. mgr. 122. gr. tollalaga tveir mánuðir eins og almennt gildir um uppgjörstímabil virðisaukaskatts.

Samkvæmt 2. mgr. 122. gr. þá er gjalddagi aðflutningsgjálda 15. dagur næsta mánaðar eftir lok uppgjörstímabils.

Í frumvarpi með vskl. var umfjöllun um uppgjörstímabil. Með lögnum tók virðisaukaskattur við af söluskatti en uppgjörstímabil söluskatts var einn mánuður og gjalddagi söluskatts 15. næsta mánaðar eftir uppgjörsmánuð. Talið var að það væri hagkvæmara bæði fyrir skattyfirvöld og framteljendur að hafa lengri og færri uppgjörstímabil þó svo að of löng og fá uppgjörstímabil væru ekki hentug. Var því árlegum greiðslutímabilum fækkað úr 12 niður í 6 tímabil.

4.2. Meðferð tapaðra krafna

Samkvæmt 2. tölul. 5 mgr. 13. gr. vskl. er heimilt að færa tapaðar viðskiptakröfur til frádráttar frá skattskyldri veltu og til lækkunar á útskatti svo framarlega sem hin tapaða fjárhæð hafi áður verið talin til skattskyldrar veltu. Í athugasemnum með frumvarpi að vskl. kemur fram að ákvæðið endurspegl efnislega 3. tölul. 31. gr. laga nr. 90/2003 um tekjuskatt um frádráttarbærni tapaðra krafna en samkvæmt því ákvæði er heimilt að draga frá tekjum lögaðila tap á útistandandi viðskiptakröfum, ábyrgðum og lánveitingum, sem beint tengjast atvinnurekstrinum, á því tekjuári sem eignirnar eru sannanlega tapaðar. Nánar er kveðið á um frádráttarheimildina í 13. og 14. gr. reglugerðar nr. 483/1994 um frádrátt frá tekjum af atvinnurekstri eða sjálfstæðri starfsemi.

Til þess að heimilt sé að leiðréttu skattskylda veltu þá þarf að sýna fram á að krafan sé sannanlega töpuð. Í 14. gr. ofangreindrar reglugerðar er kveðið á um það hvenær krafa telst sannanlega töpuð, en skv. a. lið greinarinnar þá telst krafa sannanlega töpuð „ef hún er fyrnd eða það sannast á fullnægjandi hátt að eignir séu eigi til fyrir henni eða hún verði eigi greidd, svo sem við gjaldþrot, nauðasamninga, árangurslaust fjárnám o.þ.h.“ Samkvæmt b. lið greinarinnar þá telst krafa einnig sannanlega töpuð ef telja má fullvist að krafan fáist eigi greidd, enda þótt atvik þau sem um ræðir í a-lið séu eigi fyrir hendi. Líkur einar eru þó ekki nægar, heldur verða öll rök að liggja til þess að hún sé að fullu töpuð. Að það hafi sýnt sig við ítrekaðar innheimtutilraunir, þ.m.t. annarra kröfuhafa, að skuldari sé ófær til greiðslu, að hvorki fáist af kröfunni afborganir og vextir né veð fyrir henni og efnahagur skuldara og afkoma sé þannig að greiðslu verði ekki að vænta, enda sé ekki um gagnkröfu að ræða af hans hendi.

Séu ofangreind skilyrði fyrir hendi, og viðskiptakrafa telst vera töpuð, ætti krafan að vera frádráttarbær frá virðisaukaskattskyldri veltu skv. 2. tölul. 5. mgr. 13. gr. vskl.

5. Áfengisgjald

5.1. Almennt

Með frumvarpinu er lagt til að smásala áfengis verði ekki lengur hlutverk Áfengis- og tóbaksverslunar ríkisins (hér eftir „ÁTVR“) heldur verður einkaaðilum heimilt að hafa áfengi í smásölu. Við þessa breytingu munu innflyttjendur áfengis og innlendir framleiðendur áfengis ekki lengur selja áfengi til ríkisins heldur til einkaaðila. Þar sem greiðslur frá ríkinu verða almennt að teljast öruggari heldur en greiðslur frá einkaaðilum þá veikur þessi breyting upp spurningar varðandi greiðslufrest og greiðslutímabil áfengisgjalds sem og meðferð tapaðra viðskiptakrafna.

5.2. Greiðslufrestur og greiðslutímabil

Í athugasemnum með frumvarpinu er fjallað um þau sjónarmið að samræma ætti greiðslufrest áfengisgjalds við greiðslufrest virðisaukaskatts þannig að greiðslutímabil verði tveir mánuðir í stað eins mánaðar eins og greiðslufresturinn er samkvæmt núgildandi lögum, sbr. 3. mgr. 5. gr. laga um áfengisgjald og 2. mgr. 5. gr. reglugerðar um áfengisgjald. Áfengisgjald er hátt hlutfall af heildsölouverði áfengis og þurfa innflyttjendur áfengis og innlendir framleiðendur áfengis oft að greiða áfengisgjaldið án þess að hafa fengið greiðslu frá smásalanum. Þetta getur haft áhrif á rekstrarhæfi innflyttjenda áfengis og innlendra framleiðenda áfengis ásamt því að hindra aðgengi nýrra aðila að markaðnum. Þrátt fyrir þessar athugasemdir með frumvarpinu þá er ekki að finna ákvæði í frumvarpinu sem ætlað er að bregðast við þessar stöðu, svo sem til þess að lengja greiðslufrest og fækka greiðslutímabilum til samræmis við virðisaukaskatt.

Gjaldskyldum aðilum ber að greiða áfengisgjaldið til ríkisins þrátt fyrir að ekki hafi borist greiðsla frá kaupanda rétt eins og skilaskyldir aðilar skila inn virðisaukaskatti óháð því hvort greiðsla hafi borist frá kaupanda vegna kaupa á vöru eða þjónustu.

Í 11. gr. laga um áfengisgjald er fjallað um sampil áfengisgjalds við tollalög og vskl.:

„Úrskurður tollstjóra um niðurfellingu eða endurgreiðslu áfengis- og tóbaksgjalds skv. 6. gr. og 2. mgr. 10. gr. sætir kæru til ráðherra í samræmi við 102. gr. tollalaga, nr. 55/1987. Þá skulu ákvæði tollalaga gilda að því leyti sem lög þessi kveða ekki á um gjaldskyldu, gjaldfrelsi, úrskurð um flokkun til gjaldskyldu, álagningu, innheimtu, lögvernd, viðurlög, refsingar og aðra framkvæmd varðandi gjald af innfluttu áfengi og tóbaki.

Að því leyti sem ekki eru ákvæði í lögum þessum um álagningu, innheimtu, tilhögun bókhalds, framtöl, eftirlit, stöðvun atvinnurekstrar, viðurlög, sektir, refsingar og aðra framkvæmd varðandi gjald samkvæmt lögum þessum af áfengi og tóbaki, sem er framleitt eða unnið að einhverju leyti hér á landi, skulu gilda eftir því sem við getur

átt ákvæði laga um virðisaukaskatt og ákvæði reglugerða og annarra fyrirmæla settra samkvæmt þeim lögum"

Sambærilegt ákvæði er að finna í 16. gr. reglugerðar um áfengisgjald og því má ætla að reglur tollalaga og vskl. um greiðslufrest og greiðslutímabil aðflutningsgjalda og virðisaukaskatts eigi vel við áfengisgjaldið enda er í öllum þessum tilvikum um háar upphæðir að ræða sem skila þarf til ríkisins hvort sem gjaldskyldur aðili hafi móttekið greiðslu vegna sölu vörunnar eða ekki. Með því að lengja tímabilið aukast líkurnar á því að greiðsla fyrir vöruna hafi borist áður en gjaldskyldum aðila ber að greiða áfengisgjaldið. Jafnframt myndi það minnka vinnu bæði fyrir gjaldskylda aðila og innheimtuaðila að lengja greiðslufrestinn og fækka þar með greiðslutímabilum. Það verður því að telja að það gæti verið bæði hagkvæmt og skynsamlegt að setja inn í lög um áfengisgjald og reglugerð um áfengisgjald sambærileg ákvæði og finna má í vskl., reglugerðar nr. 667/1995 og tollalögum varðandi greiðslutímabil og gjalddaga þegar kemur að greiðslu virðisaukaskatts og aðflutningsgjalda.

Til þess að ná ofangreindu markmið mætti leggja til breytingu á 3. mgr. 5. gr. laga um áfengisgjald um að greiðslutímabil áfengisgjalds skuli vera tveir mánuðir, janúar og febrúar, mars og apríl, maí og júní o.s.frv., í samræmi við uppgjörstímabil virðisaukaskatts, og að gjalddagi áfengisgjalds skuli vera fimmti dagur annars mánaðar eftir lok uppgjörstímabils fyrir innlenda framleiðendur áfengis til samræmis við virðisaukaskatt. Þá mætti leggja til að gjalddagi áfengisgjalds yrði 15. dagur næsta mánaðar eftir lok uppgjörstímabils fyrir innflytjendur áfengis til samræmis við önnur aðflutningsgjöld, enda sé gjaldskyldur aðili skráður í grunnskrá virðisaukaskatts og stundi sölu á áfengi í atvinnurekstrartilgangi.

5.3. Meðferð tapaðra krafna

Samkvæmt 1. mgr. 4. gr. laga nr. 86/2011 um verslun með áfengi og tóbak þá sinnir ÁTVR smásölu áfengis. Innflytjendur og innlendir framleiðendur áfengis hafa því selt áfengi til ÁTVR, en með frumvarpinu er lögð til breyting á því hver hafi heimild til smásölu þannig að einkaaðilar fái heimild til smásölu í stað ÁTVR. Innflytjendur og innlendir framleiðendur áfengis munu því eftirleiðis selja áfengi til einkaaðila í stað ÁTVR. Slík breyting mun fyrirsjánlega auka rekstrarhættu innflytjenda og innlendra framleiðenda áfengis umtalsvert og líkurnar á því að viðskiptakröfur vegna sölu á áfengi tapist aukast.

Af framangreindu leiðir að mikilvægt er að tryggja það að samhliða breytingunum verði gerðar ráðstafnir til að bregðast við aukinni rekstrarhættu þannig að innlendir framleiðendur og innflytjendur áfengis eigi kost á að leiðréttu álagt áfengisgjald ef viðskiptakrafa vegna sölu á áfengi telst sannanlega töpuð með sambærilegum hætti og gildir um leiðréttingu virðisaukaskatts og gjaldfærslu tapaðra krafna í tekjuskattskilum.

Til þess að ná fram ofangreindu markmiði mætti leggja til að sett yrði inn nýtt ákvæði í lög um áfengisgjald sem myndi heimila gjaldskyldum aðilum að draga áfengisgjald sem greitt hefur verið vegna áfengis sem selt hefur verið til smásöluaðila, og viðskiptakrafan telst sannanlega töpuð, frá áfengisgjaldi á því tímabili sem krafan telst sannanlega töpuð, enda sé slík krafa frádráttarbær í skattskilum gjaldskylds aðila á grundvelli 3. tölul. 31. gr. laga nr. 90/2003.

Annar möguleiki væri að leggja það til að bætt yrði við nýjum tölulið 10 í 1. mgr. 6. gr. laga um áfengisgjald þannig að áfengisgjald yrði fellt niður eða endurgreitt í því tilviki að viðskiptakrafa vegna sölu á áfengi hefur sannanlega tapast, enda sé slík krafa frádráttarbær í skattskilum gjaldskylds aðila á grundvelli 3. tölul. 31. gr. laga nr. 90/2003.

Með vísan til ofangreinds væri það forsenda þess að krafa teldist sannanlega töpuð hún uppfyllti skilyrði 3. tölul. 31. gr. laga nr. 90/2003 um tekjuskatt, sbr. 14. gr. reglugerðar nr. 483/1994 um frádrátt frá tekjum af atvinnurekstri eða sjálfstæðri starfsemi. Þá væri með slíkri tilvísun jafnframt komið í veg fyrir það að gjaldskyldir aðilar sem flytja inn áfengi til eigin nota, eða stunda að öðru leyti ekki sölu áfengis í atvinnurekstrarskyni, gætu nýtt slíka heimild til þess að fá áfengisgjald fellt niður eða endurgreitt.

Fyrirvari

Ráðgjöf okkar og niðurstöður sem birtast í þessu minnisblaði/tölvupósti grundvallast á því að allar framangreindar staðreyndir, ályktanir, upplýsingar og gögn séu fullnægjandi og rétt. Afar áriðandi er að okkur verði tilkynnt um það þegar í stað ef einhver hluti af umræddum staðreyndum, ályktununum, upplýsingum og/eða gögnum eru ófullnægjandi eða ósannur, enda getur það haft áhrif á efnislegar niðurstöður og ráðleggingar okkar. Minnisblaðið er ekki bindandi gagnvart skattyfirvöldum eða dómstólum og felur ekki í sér ábyrgð eða tryggingu fyrir því að álit skattyfirvalda eða dómstóla fari saman við niðurstöðu Deloitte. Ráðgjöf okkar grundvallast á gildandi réttarheimildum eins og þær eru á Íslandi á hverjum tíma fyrir sig. Ljóst er að réttarheimildirnar og túlkun á þeim geta breyst og nýjar heimildir bæsti við, með þeim hætti að þær gildi afturvirkт og/eða í framtíðinni. Allar slíkar breytingar geta haft áhrif á gildi þessarar ráðgjafar okkar. Við skuldbindum okkur ekki til að uppfæra ráðgjöf okkar og niðurstöður í samræmi við breytingar sem kunna að vera gerðar á réttarheimildum og/eða túlkun á þeim. Skaðabótaskylda okkar vegna hugsanlegs beins eða óbeins tjóns sem er afleiðing af þjónustu okkar er takmörkuð við tvöfalda þóknun okkar fyrir hana.